

Wojna iracko-irańska

27 lutego 2011

Wojna iracko-irańska to wojna między Irakiem i Iranem w okresie od 22 września 1980 do 20 sierpnia 1988. Wojnę rozpoczął Irak atakiem w rejonie podzielonego w 1975 r. Szatt al-Arab – wspólnego ujścia Tygrysu i Eufratu. Wojska irackie wdarły się w głąb Iranu, ale szybko zostały wyparte i Irańczycy przeszli do ataku. W wyniku równowagi sił ustaliła się 480-kilometrowa linia frontu, a działania miały charakter wojny pozycyjnej. Irakijczycy stosowali na masową skalę broń chemiczną (głównie iperyt i tabun), również przeciwko buntującym się Kurdom. W 1988 wojnę przerwano, podpisując w sierpniu zawieszenie broni w oparciu o zasadę status quo ante.

W czasie wojny zginęło ponad milion ludzi, a straty materialne ocenia się na ponad 400 mld dolarów. Wojna ta spowodowała gwałtowne wzmocnienie Iraku popieranego głównie przez państwa zachodnie, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich i kraje arabskie, które obawiały się rozprzestrzenienia się irańskiej rewolucji islamskiej.

Zanim rozpoczęła się wojna która odmieniła losy oraz historię całego Bliskiego Wschodu (a może nawet i świata) chciałbym abyśmy przyjrzelі się bliżej problemom obu krajów przed konfliktem.

IRAN

Konflikt z ropą w tle, który miał miejsce w 1953r, do dziś jest drażliwym tematem dla wielu Irańczyków. Doszło wówczas do wspomaganego przez CIA, a zainspirowanego i wspieranego przez rząd brytyjski obalenia pochodzącego z wyboru, popularnego premiera Iranu Mohamada Mosadeka. Znacjonalizował angielsko-irański holding naftowy i wyrzucił Brytyjczyków z kraju. Wielka Brytania odpowiedziała blokadą gospodarczą. Był to czas zimnej wojny; ZSRR sąsiadował z Iranem od północy. USA

obawiały się ze wprowadzany w Iranie komunizm zagrozi zachodnim interesom w tym regionie. Ten zamach stanu, zwany Operacją Tp-Ajax, był prawdopodobnie pierwsza akcja CIA. Gdy amerykańskie i brytyjskie służby specjalne wykonywały swoje zadanie, władzę objął szach Moghamad Reza Pahlawi, a prawa do wydobywania ropy przypadły w znacznej części brytyjskim i amerykańskim firmom naftowym. Mosadek został wtrącony do więzienia, a później umieszczony w areszcie domowym, w którym przebywał aż do śmierci w 1967r.

W 1961 roku Szah Iranu zainicjował tzw. białą rewolucję, która miała zmodernizować zacofany kraj. Dzięki niemu powstały nowoczesne ośrodki naukowe, wybudowane zostały drogi w miejscach gdzie nawet wielbłąd nie byłby w stanie przejść, odsetek analfabetów w kraju spadał, dozbrajano na potęgę armię kupując samoloty, czołgi, helikoptery, broń itd. z USA oraz państw zachodnich oraz wydalono wszystkich mułłów, w tym ajatollaha Chomeiniego.

Szach próbował obudzić w rodakach nacjonalistyczną dumę. Iran zalewał zachodnią muzyką, stroje, zwyczaje i konsorcja.

Okres prosperity zakończył się wraz z katastrofalną inflacją w 1977 roku.

Niezadowolenie społeczne oraz korupcja na szczytach władzy dały o sobie znać w postaci protestów, które były brutalnie tłumione przez tajną policję irańską SAVAK.

Zbyt wielkie zaufanie żywił szach, licząc na wsparcie Amerykanów, którzy uważali go za antykomunistycznego sprzymierzeńca na Bliskim Wschodzie.

Amerykanie popełnili jednak katastrofalny błąd. Nie docenili bowiem powszechnej niechęci do autokratycznego i zżerającego korupcją reżimu szacha.

W 1979 na początku stycznia szach wraz z rodziną udał się na emigrację. W lutym triumfalnie powrócił do Teheranu z Paryża.

Wielki przywódca duchowny rewolucji islamskiej w Iranie ajatollah Chomeini.

Rok później myśląc o szybkich zdobyczach terytorialnych i wykorzystując ogólny chaos w Iranie 22 września 1980 r. prezydent Iraku Saddam Husajn napadł na Iran

IRAK

W drugiej połowie lat 1970. Irak przeprowadził istotne kierunkowe zmiany w swojej polityce zagranicznej. Polegały one m.in. na rezygnacji z radykalnej retoryki, prowadzeniu pragmatycznej polityki i poprawie stosunków ze światem zewnętrznym.

Osiągnięciem Iraku na arenie arabskiej było przyjęcie w lutym 1980r karty arabskiej. Ważniejsze punkty karty to: odrzucenie użycia siły w sporach między arabskimi, odmowa instalowania obcych baz wojskowych na ziemi arabskiej, ogłoszenie solidarności arabskiej w obliczu ewentualnej agresji ze strony Izraela bądź Iranu.

WOJNA

Etapy wojny iracko-irańskiej (trwającej od września 1980 do sierpnia 1988) można przedstawić następująco.

W pierwszym etapie wojny Irak dokonał inwazji Iranu(22 września 1980), odnotowując pewne sukcesy na południowym froncie w postaci zdobyczy terytorialnych. Tym sukcesom towarzyszyło niepowodzenie w wykorzystaniu początkowego zaskoczenia. W batalii o Choramszahr miasto co prawda opanowano, ale inwazja iracka została zatrzymana. Kiedy irańskie siły zbrojne zaczęły się organizować i stawiać opór, Irak zapoczątkował wojnę naftową przeciw irańskim instalacjom naftowym i tankowcom w Zatoce Perskiej.

W kolejnej fazie wojny, po pierwszych niepowodzeniach kontrofensyw irańskich (bitwy lądowe), Iran odzyskał swoje

terytorium (1981-1982) dzięki udanym operacjom wojskowym (m.in. wyzwolenie Choramszahr). Role zmieniły się, tym razem to Iran dokonał inwazji na Irak (czerwiec 1982 – marzec 1984). Wielkie ofensywy irańskie to operacja „Basra” oraz ataki Wał-Fadžr I-V, w czasie których doszło do użycia broni chemicznej.

Dalszy etap zmagania to irański plan wojenny obliczony na wykrwawienie Iraku, a także działania irackiego lotnictwa na obszarze Zatoki (kwiecień 1984 do 1986). Wojna powietrzna i ataki na tankowce nie zmieniły ogólnego bilansu w sposób korzystny dla strony irackiej, gdyż Iran kontrolował sytuację. W związku z tym Irak podjął decyzję dalszej eskalacji wojny powietrznej.

Sytuacja zachęciła Iran do przygotowania ostatecznej ofensywy (1986-1987), lecz zamiast jednej udanej miały miejsce kolejne ostateczne ofensywy (Wał-Fadžr VIII i IX, Fatah, Karbala I-IX), a także atak na Basrę i wojna miast (tzn. wojna rakietowa, kiedy rakiety spadały na najbardziej zaludnione dzielnice miast – głównie irańskich). Wojna na wykrwawienie trwałaby dalej, gdyby nie wyczerpanie się sił obu walczących stron, zwłaszcza Iranu, prowadzącego od zwycięstwa rewolucji islamskiej na początku 1979r politykę izolacji wobec Zachodu i udziału Zachodu w wojnie toczonej w Zatoce (marzec-grudzień 1987) przeciw Iranowi.

Podsumowując, ofensywy irackie (wojna miast) i zachodnia interwencja (starcia amerykańsko irańskie) wymusiły w końcu wstrzymanie ognia (sierpień 1988).

PODSUMOWANIE

Wojna iracko-irańska doprowadziła reżim iracki do kolejnej wojny. Warto tu odnotować, że wbrew optymistycznym tezom oficjalnej propagandy irackiej wojna z Iranem miała poważne negatywne konsekwencje. Charakterystyka sytuacji Iraku po wojnie lat 1980-1988 wygląda następująco: setki tysięcy zabitych, setki tysięcy rannych i niepełnosprawnych obywateli,

emigracja setek tysięcy uchodźców, szczególnie spośród Kurdów, przeciw którym używano broni chemicznej, aktywizacja tajnych organizacji antyrządowych, czystki wśród najwyższego dowództwa wojskowego, rywalizacja i konflikty w łonie kierowniczych kół politycznych, łącznie z rodziną prezydencką.

Kolejna wojna jaka wstrząsnęła światem była inwazja Iraku na małą Kuwejt, ale to już inna historia.

Autor: Julian Działak

Źródło: [Arabia](#)